

**På opdagelse i
BIODIVERSITETSPARK
ALBERTSLUND**

Velkommen i biodiversitetspark Albertslund

Biodiversitetsparken er den mest runde park, du nogensinde har været i, for den er nemlig fuldstændig cirkelrund! Centrum er Biotopia i Birkelundsparken. Det er stedet, hvor vi skaber mere natur, hvor vi inspirerer og underviser. Og ud fra Biotopia stråler Biodiversitetsparken en kilometer i alle retninger, hele vejen rundt.

Det betyder, at en god bid af Albertslund ligger i Biodiversitetsparken. Her er søer og traditionel park. Gamle træer og stendiger. Nyplantninger og blomsterenge. Hegn og trampestier. Grønne tage og brændemure. Men her er også biler og boliger. Veje og cykelstier. Klippede plæner og tagpapørken. Politistation og fængsel. Institutioner og skole. Butikker og hvad der ellers hører hjemme i en by.

Biodiversitetspark Albertslund er således ikke bare en park, et grønt område, ren natur. Biodiversitetspark Albertslund er dér, hvor vi synliggør og udvikler biodiversiteten i byen, som byen er. Det er ikke et jomfrueligt areal, hvor vi kan starte forfra, men det er dér, hvor mennesker bor, arbejder og lever – for også dér skal biodiversiteten være, have plads og udvikles.

I Biodiversitetsparken kan du finde eksempler på, hvor insekterne bor, og hvor de spiser. Du finder eksempler på, hvordan vi kan deles om pladsen og få mest mulig ud af den. Du kan opleve, hvordan byens vand bliver til liv. Du kan møde byens mange forskellige træer, der ikke bare giver biodiversitet, men også køler byen og hjælper os, når det kommer til klimaudfordringen. Du kan blive klogere på natur og by - og blive inspireret til mere biodiversitet, hvor du selv bor.

God fornøjelse

- og velkommen i Biodiversitetspark Albertslund

INDHOLD

MAD I MAVEN

HER BOR JEG

KAMP OM PLADSEN

VAND ER LIV

NATURDANNELSE

VORES VENNER TRÆERNE

side 5

side 15

side 25

side 35

side 39

side 45

MAD I MA

"Uden mad og drikke, dør helten ikke". Med hjælp fra solens energi vokser planterne op og brødføder dyr og insekter, der igen er mad for fugle og rovdyr. Når planterne og dyrene dør, bliver de spist af orme, svampe og bakterier, der omdanner det døde materiale til næring i jorden - næring, som nye planter bruger, når de skal vokse op. På den måde spiller hver enkel plante, dyr og svamp en rolle i et stort, forunderligt kredsløb af opbygning og nedbrydning - liv, mad og død.

Hvis det stod til naturen, skulle den nok brødføde sig selv, men vi har asfalteret, bebygget og fjernet meget af det, der skulle være fødekilde. Derfor skal vi sætte ekstra pris på de ukrudtsfyldte rabatter, bærbærende buske og det rådne træ; for det er mad, der holder kredsløbet i gang.

Der bliver taget for sig af retterne i den gule tusindstråle. Men insekterne skal passe på ikke selv at ende som måltid.

VEN

Nektar og pollen: "Bestøvere" er insekter, for eksempel bier og svirrefluer, som lever af nektar og pollen fra planter. Når bestøverne henter nektaren i en blomst, bliver de samtidig dækket af pollen, som de tager med til den næste plante, de besøger. På den måde hjælper bestøverne planterne med formering. Bestøverne er også vigtige for resten af fødekæden. Fugle og flagermus kan godt lide at snuppe en svirrefluе eller andet godt til middag, og kan man tiltrække insekterne, kan man derfor også få glæde af fuglene.

Kun kronen på de to træer langs Damgårdsstien (t.v.) stikker op over den vedbend, der har omfavnet træet (1). Vedbenden skaber ly for fugle og insekter, og så blomstrer den helt ind i november og tilbyder dermed en fødekilde på et tidspunkt, hvor der ikke er meget andet at komme efter. På samme måde er pilen ved minigolfbanen i Godthåbsparken (2) en vigtig fødekilde, da den blomstrer i det tidlige forår, før mange andre planter springer ud.

Valmue

Katost

Kællingetand

Røllike

Oksetunge

Dagpragtstjerne

Kløftet storkenæb

På volden ved Lyngmosevej, op mod Albertslund Nord, står valmuer, katost og andre blomster og vejer i vinden. Blomsterne er sået på toppen af volden for at give nektar til bestøvere. Vil man anlægge en blomstermark i sin have, er det en god idé først at skrælle græstørven af, da den er en hård konkurrent for de blomstrende urter. Tørven kan bruges til at bygge et dige, hvor humlebierne kan grave bolig.

De mange frugttræer i Biodiversitetsparken, her æbletræ ved Herstedvester Fængsel, er også til glæde for fuglene. Især om vinteren, hvor fødegrundlaget er begrænset, er frugterne vigtige for overlevelsen. I foråret er frugttræerne nogen af de første til at blomstre, og er derfor vigtige for de tidlige insekter.

Blandt andet solsorte, bogfinker og rødhalse er glade for æbler. Også rønnebærene lyser flere steder op i Biodiversitetsparken med deres røde farve. Bærrene bliver hængende på træerne til langt ud på vinteren. De er god føde for større fugle som drosler, solsorte og silkehaler. Andre træer med bær til fuglene er f.eks. hvidtjørn, hunderose, berved, kristtorn og hæg.

4

I Godthåbsparken kan man opleve den almindelige røn og seljerøn ved siden af hinanden.

9

Frugt, bær, frø og nødder - de er ikke kun lækre for mennesker, men også for fugle, pindsvin, og gnavere. De er en madpakke af vitaminer, fedt og protein, også om vinteren hvor føden er begrænset. For eksempel er skovmus og egern glade for frøene fra træer som bøg, eg, ask og lind. Også mange fugle tager gerne for sig at planternes buffet. Deres livret afhænger af sæsonen; om vinteren har de brug for fedt til at holde varmen. Om foråret og sommeren har de brug for protein, fordi de skifter fjerdragt og yngler.

Ved Roskildevej/Damgårdsstien står den store blodbøg klar med årets høst af bog. Bogene spises af både småfugle og egern, mus, og andre smådyr. I gamle dage var bog også vigtig føde for bondemandens svin.

De fleste år danner bøgetræerne kun få bog, og udsulter dermed dyrene, der får færre unger. Hvert 3-7 år sætter bøgen så rigtig mange bog - det kaldes oldenår. For dyrene er det et slaraffenland, og selvom de guffer i sig, er der masser af bog, der overlever og kan vokse op til nye træer. Effekten af oldenår kan ses i hele økosystemet. For eksempel er uglekuldene større året efter, fordi uglerne har kunnet mæske sig i de mange mus.

5

10

Død giver liv: Hvad sker der egentlig med efterårets blade, når de er faldet til jorden? Bliver de bare liggende til evig tid? Nej, for heldigvis findes der også alle dem, der synes, at gamle blade er det lækreste måltid. Det er for eksempel insekter, orme, svampe og bakterier - altså nedbryderne. De er en afgørende del af økosystemet, for når de spiser dødt materiale, frigiver de næringsstofferne, som er grundlaget for nyt liv. Desværre har vi det med at "rydde op" på vores grønne arealer, og derfor er der mange nedbrydere, der sulter og forsvinder. Derfor siger vi: Afskaf haveaffald! Behold det i stedet i haven.

Brændemuren i Hyldebjergparken giver både mad og husly til insekter, svampe og larver. Når et træ fældes i Hyldebjergparken bliver det ikke fjernet, men skåret op og lagt på muren. Letter man forsigtigt på et af træstykkerne, kan man se det myldrende liv.

Rundt omkring i Biodiversitetsparken har veddet (stammer og grene) fået lov at ligge, eller bliver brugt kreativt i byrummet. I den perfekte verden ville skovbunden være fyldt med dødt ved, som nedbryderne kan mæske sig i.

6

7

8

9

Desværre har vi en tendens til at "rydde op", både i skovene, byerne og haverne. Men dødt træ kan sagtens indgå i byindretningen, og det er spændende at følge med i nedbrydningen. Mens tynde kviste kan forsvinde på en-to-tre sæsoner, tager det en stor stamme mange år at blive nedbrudt.

10

I Birkelundsparken er de fældede stammer efterladt på stedet (7). Ved Langeng (6) og Svinepytten (9) er store stammer lagt ud. I Biotopia er ved stablet til insekthotel (8).

12

Skovbunden: En god, urørt skovbund er et spisekammer uden lige. Skovbunden er fyldt med dødt materiale, og her er ofte skygget og fugtigt - perfekt for de fleste nedbrydere.

Ved det gamle Vridsløselille fængsel står en lund af blandt andet bøgetræer. Bevæger man sig ind i træernes skygge, kan man opleve nedbrydningen på nært hold. I maj er skovbunden, dækket af brune blade og resterne af forårets anemoner, mens svampe er godt i gang med at spise sig gennem jordens organiske materiale. I det hele taget et godt sted at følge årstidens gang i skovbunden.

Anemoner blomstrer i foråret, før træernes blade dækker for solen. Anemoner spreder sig kun ganske langsomt, og har svært ved at brede sig til nye skove. Ser man anemoner i skovbunden, tyder det derfor på, at man står i en gammel skov.

En konventionelt dyrket og pløjet mark indeholder ikke meget liv, og selv når vi planter skov på sådan en mark, tager det over hundrede år, før jordforholdene begynder at ligne dem, man vil se i en oprindelig skov. Anemonerne i bøgelunden er et tegn på, at nedbryderne her har fået lov at være relativt uforstyrrede.

12

Det døde ved i skovbunden er trøsket (porøst og under nedbrydning). Det bærer tydeligt præg af, at der er mange, der har taget for sig af retterne.

Når man ser en svamp stikke op af jorden, ser man i virkeligheden kun svampens frugt. Resten af svampen lever nemlig i jorden, som et spind af svampetråde (mycelie). Hekseringe dannes, når en svampespore lander og begynder at sende svampetråde udad. På vejen "spiser" svampen af det organiske materiale i jorden, og frigiver dermed næringsstoffer. Derfor kan græs og andre planter virke mere frodige i omkredsen af cirklen.

HER BOR

I Albertslund bor vi 28.000 - mennesker, vel at mærke! Tæller vi dyr og planter med, er tallet uendeligt højere. Og selvom dyr og planter ikke tænker over, om deres adresse hedder "Topperne" eller "Albertslund Nord", er det bestemt ikke tilfældigt, hvor de bor. Spørger du en frø, en bi eller en blåhat, hvor de gerne vil bo, vil du få meget forskellige svar. Nogle kan lide det mørkt og fugtigt, andre lyst og tørt. Hvis du derfor vil have mange forskellige arter som naboer, må du sikre mange forskellige levesteder, biotoper, de kan vælge mellem.

Brønddækslet ved Langeng er nok drømmeboligen for de færreste, men her kan stenuerter uforstyrret nyde solen.

JEG

Skråninger: Uanset om der er tale om Albertslund Bjerget eller en forhøjning i haven, så skaber skråninger store forskelle i livsvilkårene. En sydvendt skråning modtager meget sol og varme, og tørrer derfor hurtigt ud. Omvendt er en nordvendt skråning kølig og fugtigere. Vand vil søge fra toppen af bakken til bunden. Også kold luft vil søge nedad, da den er tungere end varm luft, og derfor kan man opleve at kold luft samler sig i lavninger i landskabet. Det er grunden til, at for eksempel frugtavlere er forsigtige med at plante træer for foden af bakker; her er der nemlig større risiko for frostskafer, når træets blomster springer ud i det tidlige forår.

På den sydvendte skråning i Albertslund Nord står solen direkte ind. Her vokser kongepen, hvidkløver, røllike og bellis, der alle kan klare de tørre forhold. Med den sparsomme vegetation kan vekselvarme dyr som for eksempel firben og sommerfugle suge varme til sig, og jordboende bier kan bygge redegange.

Selvom der kun i kortere perioder er vand i grøften ved Herstedvester Fængsel, skaber skråningerne et fugtigt miljø.

Et "mikrohabitat" er de særlige forhold, der er i temperatur, fugtighed og andre fysiske faktorer på et lille område.

I Hyldemarkens høje græs kan man gå på opdagelse efter stenbunkerne, der ligger spredt i området. Bunkerne giver skjulesteder og overvintringsmuligheder for blandt andet vilde bier, biller, sommerfugle og krybdyr. Også "det forstenede uhyre" Albert kigger op af det grønne hav, og har ikke noget imod at have hverken markfirben eller mennesker klatrende.

Ved Birkelundgård og Topperne er sten brugt både æstetisk og som markering. Sten har altid været brugt. I gamle dage var det en slidsom opgave at fjerne stenene fra marken. De blev lagt i store dynger eller brugt i gærder, bygninger og som markeringer i landskabet.

Sten: Store sten er til glæde for både bynaturen og æstetikken. Placeret i solen skaber stenene et varmt mikrohabitat, som nydes af vekselvarme dyr, for eksempel insekter og firben. Deres kropstemperatur er ikke stabil og varierer med omgivelserne, og de kan have brug for at slikke sol på en varm sten for at komme rigtig op i omdrejninger. Større stembunker kan også være et boligkompleks for insekter, padder og mindre pattedyr.

6

På en gåtur i Herstedvester kan man se både små og store stendiger. Stendiger, for eksempel kirkediger, er karakteristiske for gamle landsbyer. De gamle stendiger er typisk opbyggede af store sten med jord imellem, der alt efter størrelsen giver plads til et mylder af liv. Her kan humlebier og enlige bier bygge deres bo; mus, brud og lækat kan leve i gange, firben og insekter kan sole sig på stenene, og padderne kan bruge diget som overvintringssted.

Øverst på diget, hvor det er tørt, kan man se stenuarter, der er vant til at vokse i klippeområder, og på den kolde og fugtige nordside kan man ofte se bregner.

7

Ved Brillesøen er der lavet kvashegn. Det er i virkeligheden et kæmpe "boligkompleks", der kan bruges som hi om vinteren. Nederst kan man måske møde pindsvin, padder, jordhumlebier, og, hvis man er heldig, snoge og stålorme. Længere oppe vil det vrimle med insekter, som igen tiltrækker fugle. Alt efter størrelsen på bunken kan småfugle bygge rede.

8

Hækken her i Vegavænget yder beskyttelse, så småfugle kan bygge deres reder og opholde sig i sikkerhed. Samtidig undgår kemikalier fra trykimprægneret træ og maling, som det ville være tilfældet, hvis der havde været plankeværker.

Krat og ly: Hvis man er en lille frø eller larve kan naturen være et farligt sted. Så er det godt med et bladlag, man kan gemme sig under, eller et tæt krat, der giver ly for sultne fugle.

Nogle buske bruger en del af deres energi på at danne torne, mens andre, som for eksempel bøg, kan bruge sine stærke, strittende grene til at holde rådyr og andre planteædere væk. Det beskytter ikke kun planterne selv, men også fugle og pindsvin, der søger ly for fjender.

9

Selvom brændenælder ikke virker indbydende på shorts-klædte menneskeben, er de vigtige bosteder for andre. Blandt andet sommerfuglene Nældens takvinge og Dagpåfugløjje. De lægger deres æg på brændenælderne. På billedet er larverne i gang med at spise af nældeerne, inden vi en dag ser dem flyve rundt som smukke sommerfugle.

10

På hjørnet ved Neder og Over breder storrodet storkenæb beskyttende sine blade over den usynlige verden i skyggen under bladlaget. Mange insekter gemmer sig under vegetationen i vinterhalvåret. Uklippet græs og visne staudetoppe er gode vinterboliger for insekter.

22

11

Miravænget

Næringsfattige bede: I de senere år er der i Biodiversitetsparken kommet en del nye bede til. De er tiltænkt en særlig gruppe nøjsomme planter - og de insekter, der lever af planterne.

Planter skal bruge vand og næring for at gro, og det optager de fra jorden. Nogle planter har specialiseret sig i at gro steder, hvor der kun er meget lidt næring. De "sparer på kræfterne" ved at vokse langsomt og ikke blive særlig høje.

På grund af "forurening" med næringsstoffer overtager de hurtigtvoksende planter, for eksempel græs og brændenælder, i dag mange af de områder, hvor de lidt langsommere ellers ville vokse - og her kommer vi så til de nye bede: De er nemlig anlagt med sand og grus, som ikke binder meget næring. På den måde er der også bolig til de planter, der er tilpasset det barske miljø.

12

Hyldespjældet

I dag er næringsstoffilførslen til vores naturområder tidoblet i forhold til for hundrede år siden. Næringsstoffilførslen skyldes især kvælstof, der kommer fra landbruget, husdyrproduktionen og afbrænding af fossile brændstoffer. Det tilføres Biodiversitetsparken via luften og regnen.

13

Galgebakken

Hvis du vil anlægge et næringsfattigt grusbed, så brug brugt grus! Grus er en begrænset ressource, og vi er i fuld gang med at tømme grusgravene. Det er dumt! Så brug grus fra legepladsernes faldunderlag, når det skal skiftes, eller endnu bedre, fjern nogle fliser og brug gruset under dem.

Kamp om

Der bliver bygget boliger, P-pladser og plejehjem. Bilerne skal have veje at køre på, cyklerne cykelstier, og fodgængerne fortove.

Manglen på plads er en af de største trusler mod biodiversiteten. Gennem tiden har vi opdyrket, asfalteret og bebygget stadig større og større arealer. Så der er kamp om pladsen, når der også skal findes mad til bierne og bolig til blåhattene. Men byen er heldigvis fyldt med muligheder og sprækker, hvor naturen kan folde sig ud.

En bynke er skudt op ved lygtepælsens fod, hvor græsslåmaskinen ikke kan komme til.

Pladser

Byplanlægning: Fra Albertslund blev anlagt har den grønne infrastruktur været tænkt ind i byen. Krat og volde skulle følge cykelstierne, parker blev indtænkt til rekreation, og træer blev plantet til glæde for fremtidige beboere. I dag gentænkes byens rum stadig i takt med, at vi får mere og mere viden om værdien af grønne områder for både mennesker, planter og dyr.

Birkelundsparken blev anlagt sammen med resten af byen. I den oprindelige plan ville man plante birk, som med slanke, hvid-sortede stammer, kunne give et let, æstetisk udtryk omkring græsarealerne. I sidste ende blev der dog også iblandet egetræer, til glæde for biodiversiteten - for egetræet er et af de træer med flest arter tilknyttet i Danmark.

I området kan ses både vortebirk og den lysere Himalayabirk, der udelukkende blev plantet af æstetiske grunde. For Himalayabirken har stort set ingen "beboere", i modsætning til de hjemmehørende dun- og vortebirk.

1

2

Mens cyklisterne farer afsted ude på asfalten, kan dyr bruge krattene langs med stierne som passage rundt i området. Her finder du planter som vildroser, brombær og hvidtjørn, der byder på et festmåltid til insekter og fugle.

I Albertslund Nord har man fjernet bilbroerne af beton til fordel for grønne stræk gennem boligområdet. I bebyggelsen kan der også ses fyrretræer. De har, i modsætning til grantræer, nålene siddende i bundter. Fyrretræer er meget harpiksholdige, så med lidt tålmodighed, om nogle millioner år, kan vi måske finde rav, der stammer fra de fyrretræer, man besluttede at plante i Albertslund....

3

4

Ved første øjekast ligner dette åbne område ved Roskildevej et ligegyldigt, forladt sted, hvor støvlerne fra folk, der skyder genvej, har trådt uregelmæssige stier. Men i denne "sprække" har andre end mennesker fundet plads. I luften svirrer det, og etårige arter, der hurtigt er fremme på nye steder, har etableret sig. Fra venstre til højre ses storkenæb, raps og humlesneglebælg. Hvis stedet får lov at ligge, vil vegetationen ændre sig - det bliver spændende at følge.

Byens sprækker: En byggegrund der venter på tilladelse. En plads hvor der tidligere lå fliser. Eller et glemt hjørne bag fængslet. Mens nogle områder er planlagte, opstår andre, hvor der midlertidigt er plads "til overs". En gruppe arter er tilpasset hurtigt at kunne flytte ind på sådanne steder.

5

Der gik ikke lang tid, før de første planter rykkede ind på grusbunken på den midlertidige P-plads ved Birkelundgård. Den slags "flygtige sprækker" opstår ofte ved byggeri.

Mange af byens planter hører til gruppen af ruderat-planter. Det er planter der hurtigt kan ankomme og sprede sig videre igen. Typisk er de én- eller to-årige, vokser hurtigt, og producerer mange frø, der nemt fragtes vidt omkring. Til gengæld bliver de over tid udkonkurreret.

De lange totter: Solen skinner, fuglene synger og over villakvarteret breder lyden af græsslåmaskiner sig! Du kender sikkert scenariet. Og et er larmen noget andet, at de pæne, velholdte græsplæner er naturens fjende. Mange steder i Albertslund har græsslåmaskinen heldigvis fået en tiltrængt pause, og i stedet er der gjort plads til blomstrende urter, insekter og smådyr.

Omring fodboldbanen ved Damgården har græsslåmaskinen holdt sig til selve banen. I det lange græs på resten af arealet har røllike og vejbred fundet vej. Røllike er en hårdfør plante og en almindelig urt i landskabet. Den kan godt overleve slåning, men sætter i så fald ikke blomster. Når den får lov at vokse frit, kommer de hvide blomster frem til glæde for bestøvende insekter. Frøene spises også af fuglene gråsiken og bjergirisk. Røllikeblade lugter krydret, og nogle fugle bruger dem i redebygning for at holde fluer væk.

6

På opdagelse i Biodiversitetsparken kan man støde på langhårede knolde, der bryder det kortklippede græs i parker og rekreative områder. På knoldene i Gårdene vokser der træer (8), mens græsset får lov at vokse frit på knoldene ved Alberts Have (9) og i Albertslund Vest (10). Langt græs og visne urter er gode overvintringssteder for mange insekter.

I Herstedlund er en stor "slette" lagt ud til vild vækst, med anlagte blomsterstriber og træstammer i græsset (7). Uslåede områder vokser nemt til i græs, der danner en tyk måtte, som andre planter har svært ved at trænge igennem. Slår man græsset én eller to gange om året, kan det hjælpe de blomstrende urter på vej.

Byens overflader: Når vi tager noget fra naturen, skal vi også give noget tilbage. Når vi tager pladsen til at bygge et hus, kan vi til gengæld begrønne mure og tage. Sammenlignet med en flad mark har byen et stort overfladeareal. Med lidt snilde kan vi skabe haver i højden og grønne vægge, til glæde for både bymiljø og biodiversitet.

I Hyldebjergområdet er der anlagt grønne tage på skurene, hvor stenertrives højt til vejs. I stedet for en tagpapørken er der skabt en biologisk zone, hvor de forskellige arter skaber et spisekammer over hele sommeren.

11

Udover at give tiltrængt plads til naturen, er de grønne tage med til at give et bedre bymiljø. På varme dage køler de byen, fordi de omdanner den indkomne solenergi til fordampning i stedet for varme. Og under regnvejr holder de på vandet og mindsker oversvømmelser.

Husmuren ved Over er beklædt med både efeu (t.v.) og rådhusvin (t.h.). Mellem bladene holder både fugle og insekter til. Efeu blomstrer helt ind i november. Den er derfor en vigtigt fødekilde for bestøvere i det sene efterår.

Den smukke blåregn ved Galgebakkens beboerhus hviler som en lilla sky på et espalier over pladsen. Lægger du vejen forbi, så kig efter den ældste stamme der med omkring 40 år på bagen har tillagt sig en smuk, rynket bark, perfekt gemmested til kriblende insekter.

VAND ER

Uden vand ingen liv. Så enkelt er det. Da Albertslund blev udbygget fra 1960'erne blev regnvandet holdt adskilt fra spildevandet. Det var praktisk, for så var det kun spildevandet, der skulle føres til rensning på rensesanlægget.

Men det betød også, at Albertslund blev født med en "blå struktur" af forbundne regnvandssøer og kanaler, der i sidste ende fører vandet til Store Vejleå og Harrestrup å. Omkring denne "blå struktur" voksede den "grønne struktur" frem - i vandet de vandlevende planter og dyr, og på brinkerne mangfoldigheden af alt det landlevende.

I dag er vores "blå struktur" udfordret, og kan ikke rumme klimaforandringernes ekstremhændelser. Derfor bliver regnvandssøerne udvidet og nye bliver etableret. I Biodiversitetsparken er Svinepytten i Biotopia det bedste eksempel.

LIV

Søerne modtager meget næring fra bymiljøet. Det får algerne til at vokse og derved tager de lyset og ilten for næsen af resten af livet i søen. Uden ilt begynder søen at rådne og lugte grimt. Næringen kan også komme fra de søde ænder, der svømmer rundt i søen, og desværre skider i den i samme ombæring. Undgå derfor at fodre ænderne, men nyd udsigten og solglimtene i vandet.

Søerne: De mange søer, eller kunstige bassiner, som det jo egentlig er, ligger og blinker i Biodiversitetsparken. Bassinerne holder på regnvandet og byder samtidig på levested for store og små dyr. Her er et udpluk, af de mange søer, der kan findes i Biodiversitetsparken. Selvom de på menneskesprog er "spildevandstekniske anlæg", er de for dyr og planter levesteder - og forskellen på liv og død.

Svinepytten (1) er langt ældre end byen Albertslund. I sin tid lå den ved siden af en gård, hvor grisene boltrede sig i det mudrede, lave vand. Siden blev den en del af Birkelundsparken. I mange år var den utæt, men nu er den tætnet med en membran og fungerer som klimasikringsbassin. På bredden er der lagt sten og anlagt skrænter af næringsfattig underjord. Det har set bart ud, men første år efter anlæggelsen fandt vi alligevel 79 forskellige plantearter.

Når der bygges nyt i Albertslund, etableres der stadig regnvandsbassiner som klimasikring. Ved det nye byggeri i Robinielunden ligger et af dem (2).

Roholmsøen (3) er en af de oprindelige søer fra anlæggelsen af byen. På brinkerne kan man finde orkidéer. De er fredede og må derfor ikke plukkes, men kan nydes, som de står ved søens fred og ro.

Med en form som et par bøjede briller, er der ingen tvivl om, hvor Brillesøen (4) har fået sit navn fra. Tidligere var der svanereeder i Brillesøen, men de er fjernet for at undgå overgødning af søen. Ved søen står blandt andet flotte asketræer og kvashegn.

NATURDA

Hvornår har du sidst dukket dig under en gren og snublet over en rod? Lyttet til frøens kvækken og undret dig over hvor den kom fra? Fået jord under neglene og vurderet hvor meget kompost planterne har brug for?

“Naturdannelse” handler om tilknytning til naturen, både gennem viden, fysiske oplevelser og følelser. I Albertslund er det bynaturen, vi omgiver os med, og fremfor at bynaturen bare er pynt i øjenkrogen, kan vi bruge den til naturdannelse i hverdagen. Lær vi naturen at kende, får vi indsigt i den, er vi mere tilbøjelige til at beskytte den - og det starter i vores egen baghave.

Børn udforsker livet under en træstub i Biotopia.

NNELSE

1

I Hyldespjældet dyrkes der grøntsager og holdes høns. Hønsene spiser køkkenaffald, og hønselorten spredes ud i bedene, hvor den tilfører masser af næring, som planterne bruger til at vokse.

I kolonihaverne ved Albertslund Nord er der gang i grøntsagsproduktionen. Her kan man se alt fra bønner og kartofler til vindruer og store solsikker, der lyser op.

2

Mad: I køkkenhaven eller altankassen får vi jord på hænderne, og følger årets gang. Fra frø til blomst til frugt. I samarbejde med naturen cirkuleres næringen og maden vokser frem. Regner man timelønnen med, er hjemmedyrkede gulerødder bestemt ikke billigere, end dem der kan hentes på supermarkedets hylder; men de hjemmedyrkede giver os en naturforståelse, som supermarkedets ikke kan.

En skoleklasse cykler gennem frugtcirklerne ved Skallerne. Her er plantet både æble- og pæretræer, valnød, hasselnød, solbær, ribs. Også insekter og fugle nyder godt af træernes blomstring og frugter. Gå forbi valnøddetræerne (øverst) og prøv om du kan dufte den mildt parfumerede lugt, der kommer fra bladene. Valnøddetræer er nogle hårde naboer; de udskiller stoffer, der hæmmer væksten for andre planter.

3

"Ret til krat": Naturdannelse handler ikke kun om at forstå og forklare - men i lige så høj grad om at reflektere og opleve. "Ret til krat" er et udtryk for at skubbe den "pæne", friserede natur lidt til side og give mulighed for at opleve det lidt mere vilde: At gå på oplevelse i krat, klatre i træer, løfte en stub og tage en regnorm i hånden. De oplevelser gemmer sig ikke kun langt ude i skoven, men også lige uden for hoveddøren, hvor store og små kan få naturdannelse under huden.

4

Den grønne opholdsplads ved Buerne byder både på plads til leg og ophold i lyspletterne under træerne. Omkring pladsen er plantet bærbuske.

5

Biodiversitetsparken gemmer på flere stier i krattene. På toppen af voldene øst for kolonihaverne kan man forsvinde ind i krattet (6). Lyset dæmpes og en ny verden lukker sig omkring én. Bladene rasler, og i sensommeren hænger duften af de gærede, nedfaldne mirabeller i luften.

En juni-tur på Junglestien i Hyldespjældet byder på en hvid sti brolagt af tjørneblomster (7).

Vores venne

Træer er fantastiske skabninger. Under barken trækkes mange hundrede liter vand op til kronen om dagen. I de grønne blade i trætoppen indfanges solens energi og giver liv og vækst. Under jorden jager rødderne vand og næring, og der indgås byttehandler med underjordiske svampe.

Et gammelt træ er hjem for hundredvis af arter, et univers i sig selv for de dyr, der lever i den furede bark. Egetræer kan have langt over 1000 arter tilknyttet. Samtidig køler træerne byerne, og skaber grønne rum for mennesker og dyr.

Barkgange

Rådnet træ

Hund med øjne
som tekopper

Redehuller

r træerne

Mød træerne: Hvad der ligner et måske lidt ensomt træ, som det står dér helt for sig selv, kan gemme på tusindvis af liv. For biodiversiteten gælder reglen, at jo mere rynket og skævt, jo bedre. Gamle træer er fulde af gemmesteder for små og store, og de er guf for svampe og nedbrydere. Et birketræ kan blive 100 år gammelt, mens et egetræ kan blive 1000 år - hvis det får lov. Vi kan ikke "plante gammelt", men vi kan passe på, dem vi har.

1

I inspektørens have på Fængslet kan man møde en håndfuld smukke, krogede æbletræer. Den sprukne bark er et landskab for mindre dyr. De små pytter af vand der samler sig i grengafterne skaber unikke levesteder for mikroorganismer og svampe. I krattet langs haven kan du finde den hjemmehørende taks, som ellers kun findes ved Vejle. Taks er giftig, så selvom de sjove, røde bær kan ligne slik, skal man ikke begynde at spise dem.

Ved Roskildevej står en gammel elm, kroget og hul som et H. C. Andersen eventyr. Træer der med furet bark, knækkede grene og huller bærer præg af tidens tand, kaldes "Veterantræer". De er særligt værdifulde for naturen, fordi mange forskellige dyr kan finde ly og føde.

Ved den sydlige indgang til Herstedvester landsby byder en stor pil velkommen. Selvom piletræet er vindbestøvet, er dets pollen gulf for insekter. Pilen blomstrer med sine bløde gæslinger meget tidligt om foråret, og er derfor en vigtig fødekilde i en tid, hvor mange andre blomster endnu ikke har stukket hovedet frem.

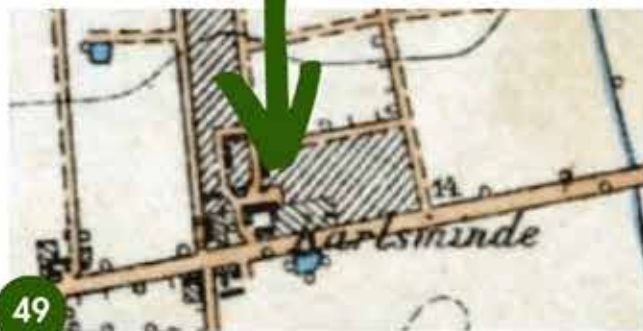
Ved byggeriet af seniorboligerne på Randager vagte det bekymring blandt borgerne, om det ville gå ud over den gamle bøg. Det førte til læserbreve og øgede bevidstheden om de gamle træer. Bøgen står stadig i dag.

Historiefortæller: Selvom Albertslund er en ung by, kan man i Biodiversitetsparken møde gamle træer. De står som et tegn fra en fortid, og et helle for nutidens biodiversitet.

På et stykke med græs ved Roskildevej står en blodbøg og en almindelig bøg. De to bøgetræer, der i dag står lidt tilfældigt med drønende biler som naboer, kan ses på flyfotos fra 1945, hvor de står i en have ved en firelænget gård. På kort fra slutningen af 1800-tallet kaldes gården Karlsminde - siden blev den gartneri.

Med byudviklingen er gården revet ned, men de to bøge er bevaret på den lille plads, til glæde for os i dag.

Har du mon lagt mærke til de to rækker lindetræer, der fra Damgårdsstien fører ind til - ingenting! Engang førte alléen op til Damgården. I slutningen af 1800-tallet var det en stor gård med 72 tønder land, og mange tyende og husdyr. Jorden var fed lerjord, og gården leverede varer til København. Overfor gården lå et vandhul, "Svinepytten".

I stenalderen dominerede lindetræer urskoven i Danmark. Tidligere skrællede man inderbarken af som bast, og brugte den til snor og reb. På grund af lindetræers flotte kroner har de siden været brugt til alléer ved f.eks. herregårde og præstegårde. Når linden blomstrer tiltrækker den bier langvejs fra.

5

6

De nye skove: Rundt om i Biodiversitetsparken skyder der små nye beplantninger op. Det er "mini-skove", også kaldet "Miyawaki-skove". Her planter vi de nye træer meget tæt, så de presser hinanden til at vokse hurtigt i kampen om lyset. Samtidig planter vi mange forskellige træer for at give mangfoldighed. De nye skove skal hurtigt optage CO₂ og skabe krat til fugle og smådyr.

De små træer er plantet i 2022, og endnu er der ikke meget at se, men om få år vil "skovene" være en del af bybilledet i Biodiversitetsparken.

En af skovene, Biotopia Klimaskov, ligger som et bælte udenpå den eksisterende birkeskov der omkranser Biotopia. Her er plantet stilkeg, vortebirk, dunbirk, avnbøg, rødæl, skovæble og fuglekirsebær, samt buskene hvidtjørn, hyld, tørst, vrietorn, bended, kvalkved, solbær og dunet gedebled.

7

I to græsplæner ved Damgårdshave (2) er plantet rødæl, naur, stilkeg og hæg. De plantede buske er dunet gedebled, hassel, kvalkved, solbær, ribs, vrietorn, tørst, hyld og æblerose. Damgårdshaves havehold mødes hver torsdag og passer de grønne områder. Kom gerne forbi og få en rundvisning. Man skal egentlig ikke passe en Miyawakiskov, men i de første par år er det altid en god ide at hjælpe træerne på vej med lugning og vanding.

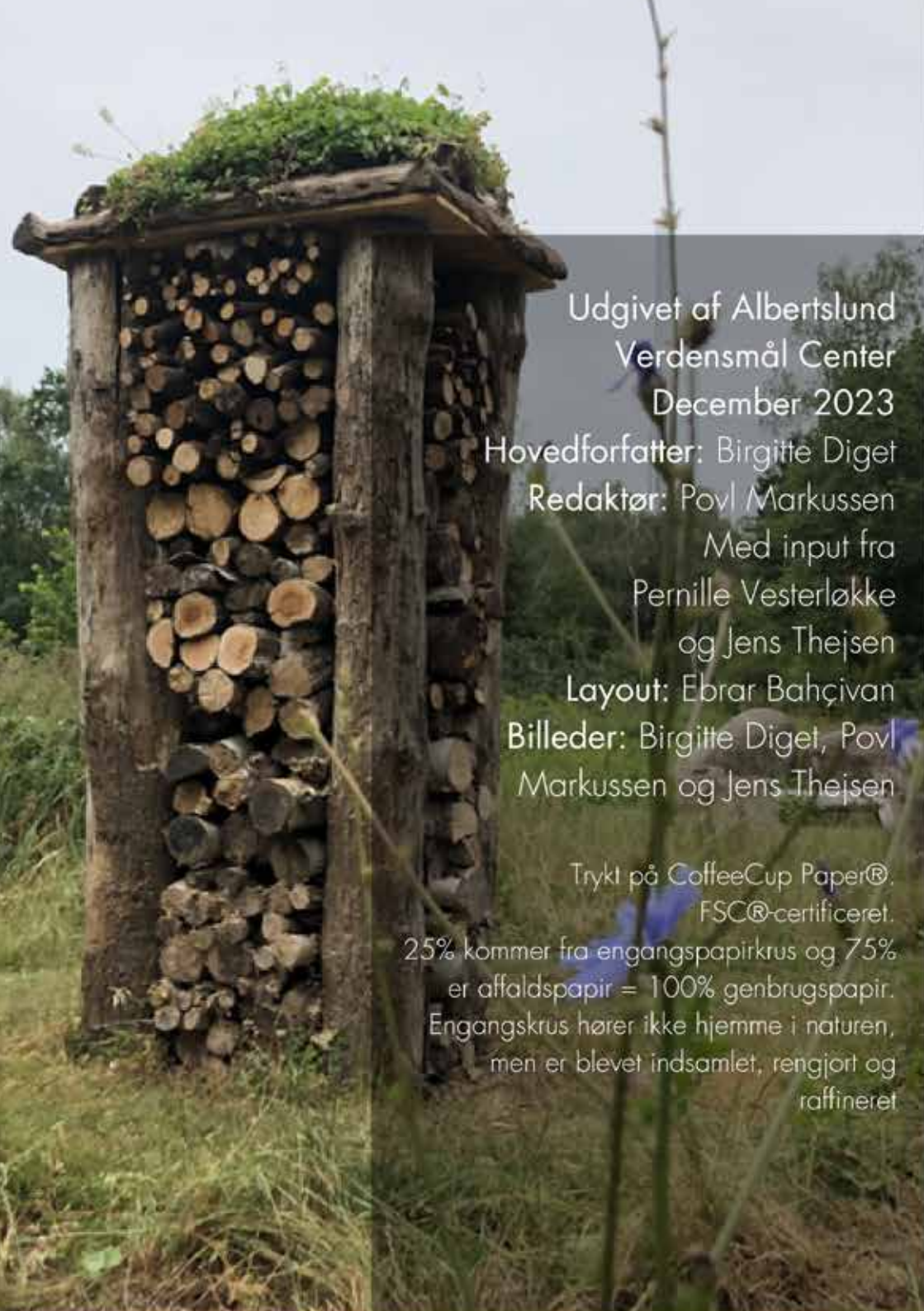

I Albertslund Verdensmål Center arbejder vi for 10 % mere natur i byen

Albertslund har vokseværk. Der er konkrete planer om 50 % flere indbyggere i byen. Det betyder mange nye boliger, nye institutioner, veje og P-pladser. Derfor kommer byens natur og grønne områder under pres. Paradokset er, at vi samtidig med udbygningen har brug for mere natur og grønne områder, for at byen er til at holde ud at leve i!

Opgaven er således at skabe mere natur samtidig med, at vi bliver flere i byen. Det er det, Biotopia og Biodiversitetsparken handler om. Vi vil skabe 10 % mere natur og 500.000 nye træer i Albertslund – samtidig med at byen har vokseværk!

Udgivet af Albertslund
Verdensmål Center
December 2023

Hovedforfatter: Birgitte Diget

Redaktør: Povl Markussen

Med input fra

Pernille Vesterløkke

og Jens Theisen

Layout: Ebrar Bahçivan

Billeder: Birgitte Diget, Povl

Markussen og Jens Theisen

Trykt på CoffeeCup Paper®.

FSC®-certificeret.

25% kommer fra engangspapirkrus og 75%

er affaldspapir = 100% genbrugspapir.

Engangskrus hører ikke hjemme i naturen,

men er blevet indsamlet, rengjort og

raffineret

På opdagelse i Biodiversitetspark Albertslund

I Biodiversitetsparken kan du opleve mangfoldigheden af biodiversitet i byen. Du kan finde eksempler på, hvor insekterne bor, og hvor de spiser. Du kan se, hvordan vi kan deles om pladsen og få mest mulig ud af den. Du kan opleve, hvordan byens vand bliver til liv. Du kan møde byens nye og gamle træer, der ikke bare giver biodiversitet, men også køler byen og hjælper os, når det kommer til klimaudfordringen.

I Biodiversitetsparken kan du blive klogere på natur og by - og du kan finde inspiration til mere biodiversitet, der hvor du selv bor.

www.merenatur.nu

www.verdensmaalcenter.dk

Albertslund Verdensmål Center December 2023